

POLITICA ORIENTALĂ A LORDULUI PALMERSTON ÎNTRE ADRIANOPOL (1829) ȘI CONVENȚIA STRÂMTORILOR (1840)

Nilgün İSMAIL

Academia de Studii Economice, București

Abstract

Consecințele benefice ale Tratatului de la Adrianopol (1829), au asigurat accesul piețelor economice occidentale la zone economice mai puțin explorate comercial.

În același timp tratatul a adus neliniște în rândul guvernului britanic datorită ponderii mari căpătate de Rusia în bazinul pontic și la gurile Dunării.

Activitatea Lordului Palmerston a fost favorizată și de venirea la tron a reginei Victoria (1837-1901), care i-a urmat la tron regelui Wilhelm al IV-lea și a încuviințat activitatea Lordului Palmerston.

Cuvinte cheie: politica orientală engleză, Tratatul de la Adrianopol, Convenția Strâmătorilor, Marea Neagră, gurile Dunării

Imperiul otoman trecea printr-o perioadă nefavorabilă pe plan diplomatic datorită și continuării războiului de independență al grecilor, care reușiseră să câștige simpatia unei părți din guvernele de la Londra și Paris.

Guvernul otoman fiind izolat pe plan diplomatic și neavând cum să opună rezistență Rusiei în plină expansiune teritorială, a trebuit să accepte condițiile impuse de guvernul de la St. Petersburg și în urma negocierilor să încheie în septembrie 1826 convenția de la Akerman.

În urma acestei convenții Rusia redobândea, fără restricții dreptul la navigație în toate mările și apele Imperiului otoman și obținea Sulina de la gurile Dunării. Din punct de vedere politic Rusia avea devenea protectoarea țărilor române. Economic, țările

române erau cele care ieșiseră în câștig, lor li se reda libertatea comerțului cu condiția de a asigura Înalta Poartă în aprovizionarea cu cereale.

Negustorii englezi care practicaau comerțul în Marea Neagră și gurile Dunării nu au beneficiat de această stipulare a convenției de la Akermna ca urmare a relațiilor încordate dintre Marea Britanie și Imperiul otoman. Guvernul da la Londra sprijinit și de cabinetul francez, a urmărit să nu lase Rusia să reglementeze singură și doar în favoarea ei problema independenței grecilor și a luptat pentru echilibrarea relațiilor celor trei puteri. În urma unor îndelungate negocieri cu Rusia, Anglia a reușit să încheie convenția de la Londra în iulie 1827, care reprezenta în fapt sfârșitul Sfintei Alianțe în Europa.

Politica externă a lui Canning a fost continuată de ducele de Wellington, care a devenit următorul prim ministru din Downing Street, 10 și de secretarul Afacerilor Externe, lord George Aberdeen¹.

În urma neînțelegerilor dintre Înalta Poartă, Anglia și Franța provocate de revolta poporului grec, ambasadorii britanic și francez de la Istanbul s-au retras, iar Rusia a folosit prilejul pentru a declara război Imperiului otoman. Ostilitățile au fost nefavorabile otomanilor și în urma sprijinului primit de otomani de la englezi în zona strâmtorilor, rușii au pus capăt războiului și în septembrie 1829, s-a încheiat pacea de la Adrianopol. Problema greacă a fost reglementată prin convenția de la Londra din 30 septembrie 1829, iar Imperiul otoman a recunoscut independența noului stat, ale cărui granițe au fost stabilite prin protocolul din iulie 1832.

Marele învingător al tratatului de pace de la Adrianopol a fost Rusia, care a obținut controlul total al celor trei brațe ale Dunării. Navele comerciale ruse aveau permisiunea să circule liber prin Strâmători, iar otomani pierdeau controlul asupra comerțului din țările române². Tratatul de la Adrianopol chiar dacă a adus nemulțumire Angliei a avut urmări pozitive în dezvoltarea relațiilor comerciale internaționale din zonă și ca urmare și asupra comerțului britanic.

Revenirea lui Strantford Canning ca ambasador al Curții de la Londra la Istanbul în perioada 1825-1827, a avut ca urmare reînființarea consulatului englez în țările

¹Mureșan, C., Vianu, A., Păiușan, R. *Downing Street 10*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p.117

²Florescu, R.R. *The Struggle against Russia in the Romanian Principalities 1821-1854*, The Centre for Romanian Studies, Iași, 1997, p.151

române. Noul consul de la București dispunea de sprijinul autorităților de la Foreign Office și avea atribuții atât politice cât și economice.

Chestiunea orientală engleză, în dorința sa de a desfășura un comerț liber și prosper în bazinul levantino-pontic și regiunea danubiano-pontică, urmărind asigurarea comunicațiilor cu India și coloniile din Extremul Orient a avut în vedere problema strâmtorilor și menținerea integrității Imperiului otoman.

Guvernul otoman pe fondul unei îngrijorări tot mai vizibile a oficialităților economice engleze față de evoluția situației politice și economice din zonă a eliberat un document oficial prin atestă achitarea cheltuielilor oficialităților engleze, în același timp se susține reorganizarea echipajului în urma încheierii aprovizionării pe Dunăre³ (v. Anexa).

Consecințele benefice ale Tratatului de la Adrianopol (1829), au asigurat accesul piețelor economice occidentale la zone economice mai puțin explorate comercial, dar în același timp tratatul a adus neliniște în rândul guvernului britanic datorită ponderii mari căpătate de Rusia în bazinul pontic și la gurile Dunării. Aceste inconveniente au fost recompensate prin posibilitățile extinse de comerț, ca urmare a desființării controlului otoman în regiune.

Pacea de la Adrianopol (1829), a adus Rusiei obligația de a se retrage din toate teritoriile ocupate în partea europeană a Imperiului otoman; otomanii aveau dreptul de a intra cu navele comerciale din Marea Neagră pe Dunăre prin toate cele trei brațe, iar brațul Sf. Gheorghe era comun flotelor militare. Vasele de război rusești puteau înainta pe Dunăre fără să depășească locul de întâlnire al fluviului cu Prutul.

Articolul 5 din tratat cuprindea referiri la Țara Românească și Moldova, în ceea ce privește administrația internă, care era considerată independentă și nu se aduceau prejudicii puterilor garante: Rusia și Imperiul otoman.

În baza acestui articol, hotarul dintre Țara Românească și Imperiul otoman s-a stabilit pe șenalul Dunării, de la intrarea fluviului în teritoriile otomane și române, până la confluența cu Prutul; otomanii nu aveau dreptul să dețină proprietăți și să locuiască pe

³ BOA, Istanbul, HAT 202/10429 (1205,Ca,12,Ha/17.01.1791.AD) "...Geçen sene bahr-I siyah canibine ihraç birle sefin irabe galibiyeti zahir olan; Donanma-I hümayun sefinelerinde fenn-I ateşpa frenk icrası emrinde istihdam olunan; İngiltereli ökçeyallarından cend neferi bu canibe birle mesfulunun Tunada olan..."

malul stâng al Dunării, cu excepția negustorilor care veneau în interesul negoțului obținându-se deplina libertate a comerțului.

Din cauza tulburărilor provocate în țările române în perioada 1821-1822 Dunărea, deși era liberă până la vărsare, nu oferea condiții de securitate pentru practicarea schimburilor comerciale. Pentru aceasta era necesară o echilibrare a normelor ce dirijau cercurile comerciale din Londra și directivele economice și politice urmărite în bazinul răsăritean al Mediteranei și regiunea danubiano-pontică.

Guvernul otoman nu a ținut seama de situația politică creată în regiunea balcanică și a continuat în mod eronat să se sprijine pe ajutorul venit din partea guvernului prusac, care era refractar la orice mișcare de eliberare de pe continent.

Otomanii s-au străduit să înăbușe lupta poporului grec. Problema greacă a fost reglementată prin conferința de la Londra (septembrie 1829), în care Imperiul otoman a recunoscut independența noului stat.

Lord Standford, ambasadorul Angliei la Constantinopol, în scrisoarea transmisă din Neapole, la data de 29, aprilie, 1829 menționa despre dificultățile cu care se confruntase în timpul negocierilor.

Scrisoarea a fost redactată în momentul retragerii sale și am găsit-o la Arhivele Naționale ale României, colecția microfilme, Public Record Office(P.R.O), rola Anglia, fond Foreign Office(F.O),78/178,c.638-640, Turkey⁴.

În scrisoare Lord Standford menționează despre noile instrucțiuni pe care a trebuit să le urmeze fiind în serviciul Majestății Sale și speră ca retragerea sa nu va fi un impediment pentru desfășurarea noilor circumstanțe.

Lord Stanford cere permisiunea Majestății Sale pentru angajații ambasadei engleze care au fost împovărați cu negocierile referitoare la situația poporului grec și menționează despre sacrificiul personal, precum și dificultățile personalului ce s-a aflat

⁴ P.R.O., F.O., Turkey, 78/178, c.638-640”...*Your Lordship’s new Instructions, has induced me in this instance to announce one of the dearest wishes of my heart, I console myself with the persuasion that the cause of His Majesty’s service will not be impeded by my retirement, and also, may I be allowed to add, with the hope my zealous exertions will not be formed on that account available under other circumstances, for the advancement[...]* Your Lordship will I trust, permit Me at a proper season to bring under consideration the services of those individuals in the employment of this Embassy upon whom the Greek Negotiations have imposed a most unusual busthen of labour and personal sacrifice. Whatever difficulty [...] may have attended any part of those negotiations, they who have acted under my orders, are not to blame....”

sub ordinea sa în timpul negocierilor menționând că toți cei care au fost responsabili cu negocierile și au fost sub comanda sa nu ar trebui să fie acuzați.

După 1829, politica orientală engleză a avut o evoluție constantă în ceea ce privește problema Strâmtorilor, menținerea integrității Imperiului otoman și practicarea unui comerț liber și prosper în bazinul levantino-pontic și la gurile Dunării.

Politica externă de la Foreign-Office a fost condusă în această perioadă de către lord Palmerston, un politician versat cu multe calități dar și mari defecte, cu o mare experiență parlamentară cunoscând multe amănunte din mașinațiile parlamentare și ale oamenilor politici.

Politica externă practică de Lord Palmerson a fost „...agreabilă în împrejurări complicate, adaptându-se prejudecăților și speculând caracterul impresionabil al publicului său...⁵”. Marea Britanie a fost reprezentată în această perioadă la Înalta Poartă de tenacele diplomat Stratford Canning (1831-1832) și de către lord John Ponsoyby (1832-1841).

Politica orientală engleză după 1829 a urmat anumite coordonate constante ce aveau în vedere asigurarea nestânjenită a legăturilor cu India și coloniile din Extremul Orient, ca urmare a supravegherii problemei Strâmtorilor și a menținerii integrității Imperiului otoman, consecința fiind dorința de a desfășura un comerț liber în bazinul levantin și regiunea pontico-danubiană. Ministrul de externe în această perioadă a fost lordul Palmerston, care a vegheat cu mare atenție asupra politicii externe a Angliei⁶.

Tratatul de la Adrianopol a neliniștit cercurile conducătoare britanice datorită influenței crescânde dobândite de Rusia în bazinul pontic și al Dunării de Jos, nemulțumiri recompensate de posibilitățile extinse de comerț dobândite odată cu desființarea controlului otoman asupra comerțului în Marea Neagră, dar și al extinderii relațiilor comerciale cu țările din regiunea baltică.

Noile reglementări în ceea ce privește trecerea navelor comerciale sub pavilion rus prin Strâmtori, extinderea relațiilor comerciale engleze sunt subliniate în scrisoarea trimisă de Robert Gordon ambasadorul Angliei la Istanbul.

⁵Lăzărescu, D. *Lord Palmerston 1784-1865. Diplomați iluștri*, Editura Politică, București, 1973, p.168

⁶Ardelenu, C. *Evoluția intereselor economice și politice britanice la gurile Dunării (1829-1914)*, Editura Istros. Muzeul Brăilei, Brăila, 2008, p.46

Scrisoarea transmisă de Lord Gordon menționează despre reglementările referitoare la navele comerciale ce fac comerț sub pavilion rus. Se fac menționări despre controlul navelor ruse ce urmează a fi făcut de către autoritățile otomane și de însăși căpitanul care va fi cel care va prezenta documentele la țărm.

Scrisoarea a fost transmisă din Dardanele, datată 18, ianuarie, 1830 și am găsit-o la Arhivele Naționale ale României, colecția microfilme, Public Record Office (PRO), rola Anglia 270, fond Foreign Office (FO)⁷.

După tratatul de la Adrianopol (1829) statul otoman era foarte îngrijorat în ceea ce privește accesul navelor de război străine prin Bosfor în Marea Neagră.

Scrisoarea am găsit-o la Arhivele Naționale ale României, colecția microfilme, Public Record Office (PRO), rola Anglia 270, fond Foreign Office (FO)⁸

Scrisoarea a fost trimisă din Constantinopol, datată 2, martie, 1831 și semnată de ambasadorul Angliei la Istanbul, Robert Gordon. În scrisoare se menționează despre vechile înțelegeri ale Imperiului otoman cu Rusia referitoare la trecerea navelor de război străine prin Strâmtori și la faptul că reprezentantul Rusiei la Istanbul nu are informații referitoare la prezența navelor de război ruse în Marea Neagră și despre nesiguranța capitalei care ar trebui să fie controlată de Marea Britanie și marile puteri.

Imperiul otoman în încercarea sa de a-și întări poziția la anumite curți europene, în perioada reformei a înființat ambasade la curțile europene și a stabilit relații de protecție cu Anglia și Franța interesate în a menține neamestecul Rusiei în Marea Neagră.

În raportul transmis de Anglia și Franța la Înalta Poartă se susține menținerea independenței și nu se dorește dezmembrarea sa, scopul marilor puteri fiind orânduirea și protecția față de Rusia țaristă și obținerea puterii maritime în Marea Neagră. Pentru a menține integritatea și a nu produce dezorganizarea sa, pentru a îl proteja de Rusia țaristă

⁷P.R.O., F.O., Turkey,78/189, c.147”...Some new regulations having taken place with regard to the passage of Merchant Vessels carrying the Russian flag[...] The visiting on board Russian Merchant Vessel is entirely done away with by the Turkish authorities here and so indulgent do these authorities now appear to be toward the Russian flag, that it seems to depend entirely upon the capitans themselves weather they will come on shore to present their papers to the [...] officer of the Porte or not...”

⁸P.R.O., F.O., Turkey,78/189, c.234-235”..Turkey is expressly bound by Her Old Treaties with Russia not to allow the passage of the Bosphorus to foreign ships of war [...] at Constantinople we are not aware of any such stipulations. The Ministry of the Porte deny their existence and the Russian Representatives here have also declared to me that they are ignorant of them [...] the prohibition to ships of war from entering the Black Sea as a Turkish regulation and not to the safety of Constantinople and which was formally subscribed to by Great Britain and other Powers..”

în cazul în care ar putea să apară o bănuială în obținerea puterii navelor comerciale în Marea Neagră.⁹ (v.Anexa).

Lord Palmerston a fost cel care a coordonat politica externă a Angliei și a vegheat cu strășnicie asupra destinului Imperiului britanic fără a se împiedica de vreun scrupul de ordin moral sau afectiv. Lipsa de afectivitate se vede și din scrisoarea trimisă de Lord Palmerston către reprezentanții Imperiului otoman, în ceea ce privește schimbul de cadouri cu Înalta Poartă la numirea unui nou ambasador¹⁰.”.... pentru a se ajunge la un sfârșit în ceea ce privește vechiul obicei al guvernului britanic de a oferi cadouri către guvernul turc la Ambasada britanică de la Constantinopol...”

În scrisoare se menționează¹¹ „.....și sunteți instruiți pentru a informa guvernul turc că nu va avea loc nici un schimb de cadouri la sosirea Ambasadorului britanic la Constantinopol sau când se va prezenta la Înalta Poartă....”

Scrisoarea face referiri la¹² „.....va trebui să explicați că acest fapt nu micșorează prestigiul predecesorilor Majestății Sale Regale față de Prietenia și Bunăvoința Înaltei Porți[...] și că dimpotrivă guvernul Majestății Sale Regale este cu mult mai apropiat relațiilor de Prietenie cu guvernul turc și sunt pe deplin recunoscători...”

Referitor la¹³ „...Guvernul Majestății Sale este de părere că aceste schimburi de cadouri sunt o sursă de cheltuieli inutile de ambele părți, și nu prezintă nicio demnitate

⁹ BOA, Istanbul, HAT 176/7682(1219,Z,29,Ha/ 31.03.1805.AD)”...*bahasumuharip devletlerin nazaran gerek İngeltereli gerek Fransalı taraftandan memalik-i mahrusanın; tamamıyet ve istiklaline mevrus-u halil olacak mekasid ve tertibat izhar ve ebyan olunmadığına binaen divel-i ileyahnın; ikisiyle dahi salih ve müvalat üzere olup haklarına mukteza-yı riayete dikkat eylesmesi için Rusya imparatoru devlet-i aliye yi daima; teşvik edeceği mecumumdur hal bu minval üzere iken Rusya imparatoru her günesuiksat ve taarruzundan devlet-i aliye yi hıyanet; ve suiksad olacak diye zerre kadar desise arz olunur ise Karadeniz tarafında tedarikat-ı harbiyye ve kuvvet-i bahriyesini bila tereddüd ve imhal; teksibe himmet edeceğime tasdik edebilirim fi nefsülemir memalik-i mahsusanın emniyetine halel getirebilecek her güne halat....”*

¹⁰ Arhivele Naționale ale României, colecția microfilme Public Record Office(PRO) London, Anglia Rola 270, fond Foreign Office(F.O.)78/197, c.355, Turkey”... *to put an end to the custom which has hitherto prevailed between the British Government and the Governmnet of Turkey, of making presents upon a change in the British Embassy at Consatntinopole;*

¹¹ Ibidem, „...and you are therefore instructed to inform the Turkish Government that no Presents will hereafter be made or received upon the arrival of a British Ambassador at Constantinopole or upon his presentation at the Porte...”

¹²Ibidem,”.. you will take care to explain that it is not to be considered as any indication that His Majesty’s Government value less hifhly than their Predecessors in office have done, the Friendship and Goodwill of the Ottoman Porte [...] on the countrary, His Majesty’s Government are most closest relations of Friends with the Turk Government, and are fully sensible [...]

¹³ Ibidem,” *His’s Majesty’s Government however are of opinion that these exchanges of Presents are a source of unnecessary expence on both sides, and are not consistent with the dignity of their Party. They*

pentru părți. Ele [obiceiurile n.t.] aparțin unei etape al unei societăți ce a încetat de mult timp să mai existe în Europa, și nu se întâmplă[obiceiul n.t] în nicio altă capitală europeană, de cât la Constantinopol.... ”.

Scrisoarea este iscălită de Lord Palmerston este dată 21, martie 1831, transmisă de la Foreign Office și am găsit-o la Arhivele Naționale ale României, colecția microfilme Public Record Office(PRO) London, Anglia Rola 270, fond Foreign Office.

Schimburile comerciale dintre țările române și Anglia, în perioada premergătoare tratatului de la Adrianopol, au fost influențate de menținerea prevederilor monopoliste de către guvernul otoman, ce îngreună practica comerțului liber în porturile dunărene, pe fondul accentuării luptelor supușilor creștini din Arhipelagul grecesc și din insule.

Consecință a unui complex context politic și economic din regiunea balcanică și din bazinul levantin, Anglia ca urmare a reconsiderării politicilor sale comerciale, impusă de Foreign Office și de Conducerea Companiei Levant, a hotărât lichidarea Companiei, în mai 1825¹⁴, după mai bine de două secole de activitate.

O primă consecință a fost trecerea reprezentanțelor consulare din bazinul levantin sub directă îndrumare a Foreign Office-ului și reînființarea consulatului englez din București. E.L. Blutte, fost funcționar al ambasadei engleze la Istanbul, a fost numit reprezentant consular al intereselor guvernului de la Londra pentru spațiul danubiano-pontic, la București în data de 5 mai 1826. Numirea sa a venit într-un moment în care ofensiva antiotomană a Rusiei era în plin avânt.

Rusia obținuse prin convenția de la Akkerman, din toamna anului 1826, controlul asupra brațului Sulina și a gurilor Dunării, dreptul de navigație în toate mările și apele aflate în controlul Imperiului otoman iar țărilor române li se reconfirmase dreptul la libertatea comerțului cu condiția aprovizionării orașului Istanbul cu grâne. Numirea consulului comercial la București scotea în evidență intenția fermă a diplomației engleze de a deține informații corecte despre regiunea balcano-dunăreană, demonstrând astfel că această regiunea intrase în sfera de interes a politicii externe engleze. Noul context internațional determinat de situația din regiunea balcanică a culminat cu izbucnirea

belong to a state of society which has ceased to exist in Europe, and they take in no other European Capital but Constantinople”

¹⁴ Wood, A. *A History of the Levant Company*, Oxford University Press, 1935, p.230

conflictului ruso-otoman din 1828-1829, cu consecințe majore și asupra politicii și comerțului țărilor române.

Tratatul de la Adrianopol semnat în toamna anului 1829, a adus modificări în ceea ce privește raportul de forțe în regiunea Mării Negre și Dunărea de Jos, creând tensiuni în relațiile diplomatice și politice dintre guvernul de la Londra și guvernul țarist. Urmările benefice ale tratatului de la Adrianopol, încheiat în toamna anului 1829, a permis accesul statelor Vest europene la piețele mai puțin integrate în circuitul comercial, situate în regiunea danubiano-pontică.

Primele implicări engleze în comerțul la Dunărea de Jos a fost cea a negustorilor George Bell și Andrew Lockhart Anderson de a înființa un stabiliment comercial la Galați, care avea ca scop achiziționarea produselor locale și desfacerea mărfurilor importate din Anglia. În toamna anului 1834, firma asociaților Bell & Anderson a închiriat și a achiziționat mai multe nave comerciale, chiar dacă s-a dovedit că inițiativa venea într-un context mai puțin favorabil, deoarece autoritățile rusești înăspriseră măsurile de control și de navigație pe Dunăre, între Sulina și Galați.

Prim-secretarul ambasadei engleze la Constantinopol nu agreea ideea dominației ruse în bazinul pontic și nici carantina impusă de autoritățile țariste la gurile Dunării și ajutat de casa comercială a lui Bell a încercat să provoace un incident pe malul estic al Mării Negre prin care acuza Rusia de a fi atentat la libertatea de navigație în Marea Neagră într-o regiune socotită a fi în afara granițelor rusești. Acest eveniment în schimb a dăunat carierei diplomatice a lui Urquhart care a fost rechemat în Anglia. Atacurile lui Urquhart nu au adus prejudicii prestigiului Lordului Palmerston, care și-a continuat politica de îngrădire a influenței țariste în Marea Neagră și în a priva Rusia de avantajele dobândite prin tratatul de la Ünküyar İskelesi.

Activitatea Lordului Palmerston a fost favorizată și de venirea la tron a reginei Victoria (1837-1901), care i-a urmat la tron regelui Wilhelm al IV-lea și a încuviințat activitatea Lordului Palmerston. Reprezentantul Foreign-Office-ului, Lord Palmerston, cunoștea interesul manifestat de Austria pentru dezvoltarea unui comerț activ la Dunărea maritimă și Marea Neagră și asigurarea unui legături directe între Viena și Istanbul prin intermediul navelor cu aburi, inițiativă cu care guvernul de la St.Petersburg nu a fost de acord. După mai multe negocieri purtate între Anglia și Austria s-a ajuns la încheierea

tratatului comercial și de navigație dintre Anglia și Austria în vara anului 1838, prin care se prevedea și o înțelegere între cele două state cu privire la regimul acordat navelor ce făceau comerț pe Dunăre.

Rusia era foarte interesată să ducă o politică activă în Balcani, să ocupe Strâmtoarele și să le controleze. Imperative economice, politice și strategice ale Rusiei impuneau controlul și supremația în regiune, dar țeluri asemănătoare urmăreau Anglia, Franța și Austria, din dorința de a opri înaintarea Rusiei către regiunea balcanică și Marea Mediterană, ele urmărind susținerea integrității Imperiului otoman, care era cea mai sigură barieră în dorința de expansiune a Rusiei.

Franța s-a văzut obligată să se alieze cu Rusia, deși acest fapt contravenea prieteniei sale cu Imperiul otoman. Acordul comercial semnat cu Rusia deschidea comerțului francez porturile rusești de la Marea Neagră, iar reînnoirea capitulațiilor comerciale aducea negustorilor francezi accesul la Marea Roșie, la comerțul cu Egiptul și posibilitatea pătrunderii spre India.

În concluzie putem spune că deși comerțul internațional la Dunărea de Jos prin porturile Galați și Brăila a prezentat o pondere modestă raportată la ansamblul activității economice din țările române, totuși prezintă o comparație destul de avantajoasă față de comerțul efectuat de negustorii englezi pentru anumite produse din alte porturile ale Mării Negre sau porturi de pe teritoriul Imperiului otoman. Se explică astfel interesul prezentat de negustorii englezi și de diplomația engleză pentru regiunea danubiano-pontică.

Bibliografie

1. Ardelenu, C., *Evoluția intereselor economice și politice britanice la gurile Dunării (1829-1914)*, Editura Istros. Muzeul Brăilei, Brăila, 2008
2. Florescu, R.R., *The Struggle against Russia in the Romanian Principalities 1821-1854*, The Centre for Romanian Studies, Iași, 1997
3. Lăzărescu, D., *Lord Palmerston 1784-1865. Diplomați iluștri*, Editura Politică, București, 1973

4. Mureşan,C., Vianu,A., Păiuşan,R., *Downing Street 10*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984
5. Wood, A., *A History of the Levant Company*, Oxford University Press, 1935
6. **Arhiva Otomană de pe lângă Preşedinţia Consiliului de Miniştri al Republicii Turcia (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı) BOA**, Istanbul,
HAT 202/10429 (1205,Ca,12,Ha/17.01.1791.AD);
HAT 176/7682(1219,Z,29,Ha/ 31.03.1805.AD)
7. **Arhivele Naţionale ale României**, colecţia microfilme Public Record Office(PRO)
London, Anglia Rola 270, fond Foreign Office(F.O.)78/197, c.355;
P.R.O., F.O., Turkey, 78/178, c.638-640;
P.R.O., F.O., Turkey,78/189, c.234-235;
P.R.O., F.O., Turkey,78/189, c.147
8. Anexe a) HAT 202/10429 (1205,Ca,12,Ha/17.01.1791.AD);
b) HAT 176/7682(1219,Z,29,Ha/ 31.03.1805.AD
c) Harta

Nilgün Ismail is university lecturer with the Academy of Economic studies where she has been teaching Business English since 1998. In 2001 she started courses and seminars of Turkish language. She is the author of the textbook for students “Pratik Türkçe”. Her doctoral research in History has led to many studies and articles presented at several national and international conferences and symposia.

ANEXE

a) HAT 202/10429 (1205,Ca,12Ha/17.01.1791AD)

2

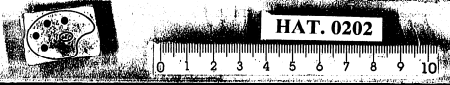
10429

خط
۵۱۹

مجلس شورای عالی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
مجلس شورای عالی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

بسم تعالی
بم عادتو موزولو موزولو فریق اعز و کرم سلطانم جلوس
بچون سنه محرم سیاه جانبته افرام برله من اعدایه عالیبتق ظاهر اولون
دوتمای همایون سفینه لوزن فن اشبا زینک اجرامی امرنہ استخدام اولتان
انکله لوانجبالدین جندهقی بجانته جلب برله مسقولونک طوبه و اولون
ایجه دونماسنه موجب ابعمال دخنه وضسا اولهجن آتسه داراسیم
و حالونک استعمالی واقضا این تدبیرک اجرامی مننه اولونجبالدین
لک اولسنتان انشاسی لوزم کلون اولون اشباری ولوزمان
دخنه اندونک اولجبالدین مسولم و اولونجبالدین سلسله جانبته نینه و کل تدبیر
مسولم لیه معاً ابریل بیتکاهنن و سار محله اولون مسقولونک اولون
نسیار اولونکی صورتن من منوره اعدانک حق و حقن مهیب اولون
اولون مستحب فیمها اولون همایون طوقن و سن اولون لوزم کلون
فوق اشبا زینک اجرامسنه مسولمک جلبی فیموی برکله فیه اوله جیف
الوم مشتای اولون همایون اولون روسا الجیبسی قولن و کوچ اقامه
کیفیت اولون روسا الجیبسی قولن و کوچ اقامه
انکله بلوی ایله مذکور ایدر لوزم کلون خدنه استخدام اولون
فوق سکوره و کل الود مهارت و هنری بیجه و باهر اولون انکله
انجبالدین جندهقی انقضا ایله حریره و مالزیه ساره لری اولون
سریعا اولون همایون ارسالی امرنه بیادون فیمون انقضا ایلر ایلر
فیمون مؤنوشاهانه به عین و نقد هت و مرسولک اولون
بجانته حریره اولون بوددی سیاقن فائمه موزقارمه حریره و سنایه
صوب سعادتمند لری قلندرون شا الله تعالی لری اولون
بعدون بوجه حریره هت بوددی نامولر ایل همایون

HAT 202/10429

بادشاهم

شوکلو کرمانو مهاباد قزلبو و طانغم افغم

دول نصارا نجار سفینه لرنگ و نه دکره آمدشردن ضعیف چون ایجابین تقریر و برپسینه دارم مرفوعه صورت
 عالیبری قنات تقریر جاگری بارپسینه دول نجاری سفینه اندک برکی کجی تخمین اولمینه در جمله مسدود
 اولمینه ضمیمه خط هجابون شوکفرون شاهان لری شرفین صدور اولمینه قرین ادعای عیساییم
 اولمینه تقریر مکرورده صبه اولمینه اوزده دول ایجابینه و برک اوزده بودغه بر تقریر قزلبو
 الدربلو ب نظر هجابون لری بودون ایجون محض و تقیر اولمینه سبک و عبادتی موقی اداره
 سنه لری بودلو دایسه بر دصودنی تقریر و قضا ایزله رسا اعطا ایندیر کجی محال علم عالیاری
 بودلوق امر قزلبو شوکلو کرمانو مهاباد قزلبو و طانغم افغم بادشاهم حضرت کزلبو

HAT 176/7682

